Gastropreneurs
Empowering Youth Entrepreneurship on Gastronomy

Gastronomi Girişimciliği

Öğrenme biriminin teorik temeli

WP3/A4 – Eğitim içeriklerinin hazırlanması

2026

Proje No. 2024-2-FR02-KA220-YOU-000294275

Co-funded by the European Union

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Bununla birlikte, burada ifade edilen görüş ve düşünceler yalnızca yazara veya yazarlara aittir ve Agence Erasmus + France/Education Formation'un görüşlerini yansıtmayabilir. Ne Avrupa Birliği ne de fon sağlayan kurum bu görüşlerden sorumlu tutulamaz.

ÖĞRENME ÜNİTESİ 2

Genel Bakış

Öğrenme Biriminin Amacı

Bu öğrenme birimi, katılımcıların mutfak mirası, kültürel kimlik ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi anlamalarını sağlarken, gastronomi alanında etik ve çevresel açıdan sorumlu uygulamaları hayata geçirme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Temel Kavramlar

- **Mutfak mirası**, kimliği, kültürü ve tarihi yansıtır; çevre ve toplumla etkileşim içinde sürekli gelişir ve dönüşür.
- **Sürdürülebilir ve etik gastronomi**, sorumlu gıda uygulamaları aracılığıyla çevreyi korumayı, toplulukları desteklemeyi ve gelenekleri yaşatmayı amaçlar.
- **Gıda üretimi ve tüketimine ilişkin tercihler**, karbon emisyonları, doğal kaynakların kullanımı ve atık oluşumu gibi alanlarda doğrudan çevresel etkilere sahiptir.
- **Geleneği sürdürülebilirlikle bütünleştirmek**, eleştirel düşünmeyi, uyum sağlamayı ve yenilikçi yaklaşımlar geliştirmeyi gerektirir (örneğin yerel tedarik ve füzyon mutfağı uygulamaları).
- **Bireyler**, bilinçli ve sorumlu gıda tercihleri yaparak ve sürdürülebilir uygulamaları savunarak değişimin aktif bir parçası olurlar.

Öğrenme Biriminin Kuramsal Cerçevesi

Kuramsal Cerçeve

1. Mutfak Mirası

Mutfak mirası, toplulukların tarihsel, sosyal, ekolojik ve ekonomik dinamikleri tarafından şekillenen çok boyutlu bir kültürel yapıdır. Uzun zaman dilimleri boyunca toplumların gıda etrafında geliştirdiği bilgi, uygulama, inanç ve sembollerin bütününü kapsar. Mutfak mirası, belirli yemekler veya malzemelerden ziyade, gıda ile ilişkili uygulamalara kodlanmış kolektif hafızayı ve kültürel kimliği temsil eder. Kültürel ifadenin bir unsuru olarak hem tarihsel bir nitelik taşır hem de sürekli değişim ve gelişim içindedir; insanların çevreleri ve toplumla olan

kesintisiz etkileşimini yansıtır.

Kaynak: Freepik

Mutfak mirası, coğrafya, iklim, kaynakların erişilebilirliği, göç hareketleri, inanç sistemleri ve toplumsal normların etkileşimiyle gelişir. Nesiller boyunca topluluklar, kimliklerinin bir parçası hâline gelen ortak uygulamaları geliştirip zenginleştirirler. Bu uygulamalar; yemek hazırlama yöntemlerini, gıdaları saklama ve koruma tekniklerini, kutlama ritüellerini, sembolik anlamları ve birlikte paylaşım biçimlerini kapsar. Bu yönüyle mutfak mirası, insanların kendilerini nasıl tanımladıklarını ve topluluklarını daha geniş toplumsal yapı içinde nasıl konumlandırdıklarını şekillendiren bir kültürel bakış açısı işlevi görür.

2. Somut Olmayan Kültürel Miras

UNESCO'nun yaklaşımına göre mutfak mirası, kuşaktan kuşağa aktarılan yaşayan gelenekleri içermesi nedeniyle **Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM)** kapsamında değerlendirilir. Bu miras; sözlü bilgi birikimini, toplumsal uygulamaları, ritüelleri, zanaatkârlığı ve kolektif becerileri kapsar. Somut olmayan kültürel miras anlayışı, kültürel mirasın durağan olmadığını; toplumların sosyal dönüşüm, kentleşme, küreselleşme ve teknolojik değişim süreçlerine yanıt olarak gelenekleri yeniden yorumlamasıyla sürekli uyum sağladığını vurgular. Bu açıdan mutfak mirası, somut olmayan kültürel mirasın bir parçası olarak ele alındığında, kültürel aktarım süreçlerini, ortak kimlik oluşumunu ve kültürel çeşitliliğin korunmasının önemini ön plana çıkarır.

Kültürel çeşitlilik, toplumlar içinde ve toplumlar arasında birden fazla kültürel ifadenin bir arada var olması anlamına gelir. Gıda ile ilgili bilgi ve uygulamalar, bu çeşitliliğin en görünür yansımalarından biridir. Farklı ekosistemler ve kültürel gelenekler; üretim yöntemlerinin, etik yaklaşımların ve estetik anlayışların çeşitlenmesine katkı sağlar. Göç, ticaret veya kültürlerarası etkileşim yoluyla gerçekleşen kültürel alışveriş ise uygulama yelpazesini genişleştirerek mutfak geleneklerinin gelişimine ve dönüşümüne katkıda bulunur. Kültürel çeşitliliğin korunması, toplulukların dayanıklılığını güçlendirir, toplumsal uyumu destekler ve farklı kültürel anlatıların takdir edilmesini teşvik eder.

Bölgesel çeşitlilik incelendiğinde ise bir ülke ya da kıta içindeki çevresel, kültürel ve tarihsel farklılıklar ön plana çıkar. İklim koşulları, toprak yapısı, tarımsal üretim biçimleri, inanç sistemleri ve toplumsal yapılar, yerel ve bölgesel ölçekte kendine özgü kimliklerin oluşmasına zemin hazırlar. Bu farklılıklar, toplulukların çevreleriyle nasıl etkileşim kurduklarını ve kültürel uygulamalarını nasıl geliştirdiklerini de şekillendirir. Bölgesel çeşitliliği anlamak, insanlar ile içinde yaşadıkları ekolojik çevre arasındaki karşılıklı bağlılığı ve etkileşimi kavramaya yardımcı olur.

3. Sürdürülebilirliğin Temelleri

Sürdürülebilirlik, uzun vadeli refahı ve yaşam kalitesini desteklemek amacıyla çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları bir araya getiren bütüncül bir çerçeve sunar.

- Cevresel temeller, insan faaliyetleri ile ekolojik sistemler arasındaki ilişkiye odaklanır. Gıda ile ilgili tercihler; arazi kullanımı, biyolojik çeşitlilik, su tüketimi ve karbon emisyonları üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. Sürdürülebilir yaklaşımlar, yenileyici (rejeneratif) uygulamaları, ekosistemlerin dayanıklılığını, kaynakların sorumlu kullanımını ve çevresel etkinin en aza indirilmesini esas alır. Ayrıca bireysel ve toplumsal davranışların gezegen sağlığı üzerindeki etkilerine yönelik farkındalığın gelişmesini teşvik eder.
- Sosyal sürdürülebilirlik, eşitlik, adalet ve toplumsal refahı ön plana çıkarır. Kültürel sürekliliğin sağlanmasının, adil çalışma koşullarının, kaynaklara kapsayıcı erişimin ve dezavantajlı grupların korunmasının önemini vurgular. Mutfak mirası da bu boyutun bir parçasıdır; çünkü kültürel bilgi ve uygulamaların korunması ve kuşaktan kuşağa aktarılması, topluluk kimliğini ve nesiller arası dayanışmayı güçlendirir.
- Ekonomik sürdürülebilirlik, yerel ekonomik kalkınma, toplum temelli girişimler, adil ticaret ilkeleri ve sorumlu iş uygulamaları aracılığıyla uzun vadeli sürdürülebilirliği destekler. Kültürel bağlamda ise toplulukların güçlendirilmesini teşvik eder ve

geleneksel bilgi sistemlerinin yaşatılarak devam ettirilmesine katkıda bulunur.

Kaynak: Freepik

İnsanların ne üreteceği, nasıl tüketeceği ve kaynakları nasıl yöneteceğine ilişkin tercihleri, zaman içinde biriken sosyal ve çevresel sonuçlar doğurur. Bu tercihler; atık miktarını, enerji kullanımını, sera gazı emisyonlarını ve doğal kaynakların tükenme düzeyini belirlediği gibi, çalışma koşulları, toplulukların dayanıklılığı, kültürel süreklilik ve toplumsal refah gibi sosyal dinamikleri de şekillendirir. Bu etkilerin kuramsal olarak anlaşılması, bireyleri ve toplulukları günlük uygulamalarının daha geniş sürdürülebilir kalkınma hedeflerine nasıl katkıda bulunduğunu değerlendirmeye ve bu doğrultuda bilinçli tercihler yapmaya teşvik eder.